

מדינת ישראל

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף שפות

הפיקוח על הוראת שפת היידיש ותרבותה

ירושלים, חודש אב תשע"ח

לכבוד

מנהלי בתי הספר

מרכזי הוראת המקצוע

המורים ליידיש

הנדון: חוזר מפמ"ר יידיש - תשע"ט:

תוכן עניינים:

- חלק א': הנחיות כלליות למבחני בגרות
- חלק ב': חידושים לשנת תשע"ט
- חלק ג': פסקה על שאלות עמ"ר ודוגמאות
- חלק ד': צידה לדרך

עמיתים יקרים!

אנו פותחים את השנה החדשה תשע"ט בסימן המשך וחידוש.

השנה נקדיש את זמן חורף להכנה והגשת ההערכה החלופית.

המורים מתבקשים לשלוח את הנושאים לאישור מיד אחרי החגים.

כמו בשנה שעברה, גם השנה נשים את הדגש בעיקר על ההבעה בעל-פה.

מבחני הבגרות תשע"ט יערכו באותה מתכונת כמו בשנת תשע"ח עם דרישה מוגברת

לשיפור הקריאה והבעה בעל-פה.

- **"רבים הם השלבים בסולם אמנות החינוך. אמנות זו תורה היא, ולה פירושים וקבלה, נגלה ונסתר, הכל ארוג ושזור יחד. אין בה מוקדם ומאוחר". יאנוש קורצ'ק**

שתי דרכים מקבילות ומשלימות זו את זו בהוראת השפה:

1. הדרך הסטנדרטית, השיטתית עם כללי דקדוק, תרגול, שינון, חזרה בעל-פה.

2. הדרך היצירתית, עם אופק פתוח לעמקות, מחשבה, רגש ומעורבות אישית.

שתי הדרכים ביחד מובילות משמעותית בעולם התלמיד.

שתי הדרכים באות לידי ביטוי בפדגוגיה של לימוד שפת היידיש.

קישור לעבודות ופרויקטים בהערכה חילופית "פארבייט-אפשאץ" תשע"ח.

בעניין "התמונה הישראלית" לתשע"ט :

"תמונה ישראלית" הוא מיזם חדשני המעניק חוויות לימוד ייחודיות, באמצעותו

יכולים תלמידים לחוות עשרות אירועים מרכזיים שעיצבו את המדינה,

לחקור אודותם ולהעמיק בהם.

המיזם כולל שלושה חלקים:

1. ציר זמן מודפס המיועד לתלייה בבית הספר.

2. אפליקציית מציאות רבודה, הניתנת להורדה לטלפון חכם ומיועדת לשימוש

בקירבת ציר הזמן המודפס.

3. אתר אינטרנט "70 שנה למדינה" המציע מידע נוסף להעמקה וכן פעילויות חינוכיות משלימות.

משרד החינוך, בהובלת המזכירות הפדגוגית פיתח את המיזם "תמונה ישראלית"

לרגל שנת ה-70 למדינה.

המיזם נועד לשימוש בשנים הבאות, מזמינים את כולכם להשתמש ב"תמונה

הישראלית", ליהנות ממנה,

להרחיב ולהעמיק בנושאים רלוונטיים וגם לשלב אירועים נוספים

שילוב המעורבות החברתית בהערכה החלופית בתחומי הדעת

בחודשים האחרונים נכתב והופץ מסמך משותף למזכירות הפדגוגית, המינהל הפדגוגי ומינהל חברה ונוער בנושא "שילוב המעורבות החברתית בחלופות בהערכה". המסמך נכתב כחלק מהתפיסה המערכתית לחינוך ערכי. מסמך זה מחזק את התפיסה המדגישה כי הוראת תחומי הדעת תוך שילוב העיסוק בערכים תורמת למידה משמעותית. הוראה המתבססת על חיבור רלוונטי בין החומר הנלמד לעולמו של התלמיד, למידה המשלבת חוויה ערכית וחשיבה ביקורתית. השילוב בין החלופות בהערכה בתחום הדעת למעורבות החברתית יכול להעמיק את הלמידה המשמעותית. התכנית תסייע לתלמידים להבין וללמוד היטב את תחום הדעת מתוך ראיית הרלוונטיות של עולם התוכן הלימודי למציאות החיים. לשילוב בין החלופות בהערכה למעורבות החברתית יש ערך חינוכי רב ביצירת מוטיבציה למעורבות אזרחית וחברתית כתוצאה מלמידה המחברת בין עולם התוכן הלימודי למציאות החיים. בדרך זו נסייע לתלמידים בהתפתחותם האישית ובבניית זהותם ונחזק בהם את תחושת ערך העצמי, השייכות והמחויבות לקהילה, לחברה ולמדינה. בשנת הלימודים תשע"ט אנו ממליצים למורים ליידש ליישם בבית ספרם את המהלך על בסיס העקרונות שבמסמך המצ"ב.

קישור למסמך

• חלק א': הנחיות כלליות למבחני בגרות

בשנה הבאה נקדם בעיקר את ההבעה בעל-פה.

1. מבחן בגרות בעל-פה (60% מהציון) תכלול

תלקיט ופרזנטציה מול בוחן חיצוני.

התלקיט יבנה לפי הכללים שעוצבו בהשתלמות "שילוב תלקיט בהוראה, למידה

והערכה" <http://mh.lnet.org.il/course/view.php?id=1098>

2. מבחן בגרות בכתב (40% מהציון) תכלול

אנסין ברמה של 5 יחידות לימוד

5 שאלות בספרות מתוך המאגר של 20 הטקסטים

שאלת עמ"ר (ערכים-מעורבות-רלוונטיות)

תרגילי שפה ודקדוק (זמנים, כינויי גוף, תחביר)

• **חלק ב: חידושים לשנת תשע"ט**

3. **אורחים ומבקרים** נמשיך בתוכנית ביקורי בתי אבות ומפגשים עם דוברי יידיש.

4. **השתלמות מקוונת** במהלך שנה"ל תשע"ט תתקיימנה השתלמות ארצית מקוונת בהיקף של 30 שעות שתעסוק בנושא "פדגוגיה בעידן החדש". ההשתלמות היא חובה.

5. **אתר יידיש** ממשיך להתפתח. תוכלו למצוא שם חומרים לימודיים ודידקטיים חדשים. בתיקה "תלמידים ומורים יוצרים" נמצאים התלקיטים והפרזנטציות של שנת תשע"ח.

6, הנושא השנתי הוא "**דמויות בספרות ותרבות יידיש**". כל שבוע נזכיר פרטים ביוגרפים של סופר, משורר, הוגה דעות או איש מעשה שתרם להתפתחות שפת היידיש. מומלץ להקדיש לנושא פינה בכיתה ועריכת כרזות. נפתח תיקיה חדשה באתר עם חומר עיוני ודידקטי.

• **חלק ג': פסקה על שאלות עמ"ר ודוגמאות**

החממה הפדגוגית - למידה מצמיחה אדם
אגרת המזכירות הפדגוגית בחוזר המפמ"ר

- במסגרת הלמידה המשמעותית, המזכירות הפדגוגית צועדת צעד נוסף ופותחת "חממה פדגוגית" המהווה מרחב לפיתוח רעיונות ויוזמות לגיוון ההערכה בבחינות הבגרות. במסגרת ה"חממה הפדגוגית" ישולבו שאלות חשיבה, ערכים, מעורבות, ורלוונטיות בבחינות הבגרות. כמו כן, במסגרת החממה, יורחבו התוכניות ממירות הבגרות ומורים יוכלו להציע או להצטרף ליוזמות מחליפות בגרות.

• **שאלות העמ"ר**

הטמעת פריטי בחינות מקדמי חשיבה ושאלות העמ"ר (ערך, מעורבות, רלוונטיות) בבחינות החיצוניות. בבחינות הבגרות תהינה שאלות שהן שאלות חשיבה מסדר גבוה

הנוגעות לחיי הלומדים או עוסקות בערכים מתוך תכנית הלימודים של תחום הדעת,

מטרת שילוב שאלות עמ"ר (ערכים, מעורבות ורלוונטיות) בבחינות הבגרות היא לעודד למידה מעמיקה המרחיבה את היכולות האינטלקטואליות לצד עולמו הפנימי, שיפוטו וערכיו של התלמיד. בנוסף להיבטים מרכזיים של ההבנה והחשיבה, השאלות יכללו גם היבטים משמעותיים של רגש, מעורבות אישית, ועמדה ערכית. בהיקף של עד 10-15 נקודות.

יידיש – בגרות תשע"ח – דוגמאות לשאלות עמ"ר

1. בית ספר פלך, ירושלים

סיפור עממי: אליהו-הנביאס-כוס / י.ל.פרץ . הסיפור הוא בתכנית הלימודים.

שאלה: **דילמה**

השתדלות מול ביטחון כפי שבא לידי ביטוי בהתנהגות של הבעל והאישה.

נדרש מהתלמיד לנסח את התשובה בצורה משמעותית לגביו עם טיעונים בעד ונגד. בלימוד הסיפור הודגשה ההתנהגות השונה של הבעל והאישה.

2. בית-ברכה קארלין, ירושלים וביתר

עדות: א טאגבוך אין לאגער

שאלה: **ערכית**

הנסיון המוסרי כאשר עונש המוות מרחף על ראשך

נדרש מהתלמיד לנסח תשובה עם **תוכן ערכי**.

הטקסט הוא אנסין, הערכה חלופית הייתה בנושא: "הבית, הבגד, האוכל בספרות השואה".

3. בית ספר בית חנה, קרית צאנז, נתניה

"מאן בעי סמא דח"י – רפואה טבעית" משל של המגיד מדובנה

שאלה: **חשיבה**

מה משותף ומה שונה בין הרוכל לרופא?

נדרש מהתלמיד לנסח ניתוח השוואתי בין שני סוגי טקסטים: מדרש ומשל, ממקורות שונים, עם מוסר-השכל דומה. הסיפור הוא אנסין, במשך השנה למדו את הז'אנר הספרותי משלים.

4. בית ספר חבד: נצרת עילית, צפת

שאלה: **רלוונטיות**

דברי הרבי לנשים / ריגה תרצ"ה

באיזו מידה היום. אנחנו, נשים ובנות, קשורות לרבקה אימנו?

נדרש מהתלמידה לנסח תשובה רלוונטית עבורה כיום. הטקסט הוא אנסין. דנו במשך השנה בשאלות בנוסח דומה.

טקסטים לשאלות עמ"ר

1. א טאגבוך אין לאגער / זופי סאלבערג
2. אליהו-הנביאס-כוס / י.ל.פרץ
3. "מאן בעי סמא דחיי - א נאטירלעכע רפואה" / המגיד מדובנא
4. דעם רבינס רייד צו יידישע פרויען / שיחה חסידית ריגע תרצ"ה

קבלו את ברכתי לדרך

דבורה קאסמאן

• חלק ד': צידה לדרך

מה מלמדים אותנו המדענים?

הרבה סיבות טובות ללמד שפה נוספת

הבילינגויזם מאפשר לילדים

1. להבין בצורה רחבה יותר את העולם הסובב
2. להיות יותר גמישים
3. לתפוס טוב ומהר יותר
4. ללמוד מלים חדשות ביתר קלות
5. להיות ערניים יותר לצרכי הזולת